

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția. Joi și Sâmbata

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiu, 3 August, 1894.

În un nr. anterior am ținut, că cu privire la cestiunea română, politica magiară a ajuns până acolo, încât e silită a recunoște existența cestiunii acesteia și că ea trebuie rezolvată, dar privitor la modul rezolvării domnesce între magiari o adevărată confuzie, începând de la ministrii și până la cel din urmă diarist, care face politică: câte capete, atâtea păreri.

În „Hazánk” de Marți, 14 August dăm de o nouă părere. Prim-articolul ocupându-se cu cestiunea de naționalitate, află, că acesta stă în legătură cu defectele administrației, în special cu aceea, că oficialii dela administrație sunt prea slab plătiți și astfel sunt siliți să belască poporul, să trădească de pe spatele lui, ca paraziții și de aci ura poporului față de instituțiile statului. Advocatii și popii, cu un cuvânt agitatorii, cum se dice în acest articol, exploatează această ură, sparie pe popor cu oficialii de administrație și de aci cestiunea de naționalitate.

Afară de oficialii dela administrație, se dice în articol, aceia, cari belese poporul și i storce crucerii sunt advocatii români, băncile române și preoțimea. Prin urmare, pe acestia încă îi uredese poporul, dar cu deosebire pe advocați!

Datorința guvernului ar fi să reguleze salarisarea oficialilor dela administrație, ca aceștia să fie sfătuitorii și pretinii poporului, er' nu tiranii lui. Prin aceasta s'ar devalva și cestiunea de naționalitate și cu timpul ar dispăre.

Acesta este pe scurt cuprinsul curiosului articol. La două curiozități ale lui vom să reflectăm pe scurt.

Una este obicinuita apucătură a foilor magiare de-a calomnia inteligența noastră și a o prezenta în de așa, ca și când ea ar apăsa și storce poporul. Cât de nebasată este afirmațiunea aceasta, se vede și din contradicțiunea, ce se află în articolul din cestiune.

Se dice în el, că afară de oficialii administrativi, advocatii, băncile și preoțimea storce banii dela popor și că poporul pe acestia îi uredese! Cum vine dar, că poporul tot pe acestia îi ascultă, îi urmărește, după-cum mărturisese autorul articolului? Pentru-ce nu ascultă de oficialii administrativi mai bine, decât de advocații și preoții lui, „cari îl sug ca lipitorile”. Răspunsul, ce-l pôte da ori ce om nepreocupat, va fi dovada cea mai bună, că diarele magiare aruncă cu o superficialitate obrăsnică invinuirii și calomniilor nebasate clasei inteligente a poporului nostru. Cu de-al de acestea însă suntem dedați, căci nu acesta este cea dintâi, nici cea din urmă și nu e ceva nou în diaristica magiară.

Ne pare însă curios modul de rezolvare al cestiunii române, ce-l propune autorul. El crede, că Wekerle a avut dreptate la Baia-mare, când a ținut, că cestiune de naționalitate în sensul strict al cuvântului nu există, căci „cestiunea de naționalitate actuală este cestiune de pâine”. Er' rezolvarea ei se va face, dacă se va îmbunătăți léfa oficialilor. Acésta ne arată de nou, căl de superficialitate și unilaterală judecă politiciii magiari în cestiunea de naționalitate atât de ardețore.

În loc de a se desbrăca de ori ce patimă și preocupățiune față de români, în loc de a se sili să-i studieze cu totă serioșitatea, și a examina aspirațiunile lor, încercă a se amăgi cu chimere! Par'că lumea se va orienta după astfel de idei scrințite.

Opinia publică esternă și agitațiunea valachă. Cu acésta titlul „Egyetértés” de Marți, 14 August c. constată, că presa străină, italiană, franceză, germană etc. nu numai că e plină de atacuri anti-magiare, ci își dă și părerea asupra mișcării române și aceste păreri sunt toate contrare magiarilor.

La universitățile germane, dice fôia acésta, se fac conjurațiuni formale contra magiarilor și suntem aproape de aceea, ca pe tinerii nostri cari cercetază universitățile

germane să-i ia la persecuție Burschenschafturile, așitate contra noastră de români. „Egyetértés” e necăjit apoi pe albumul „Voci latine”, redigiat de dl V. A. Urechia, e necăjit pe Lockroy și cu deosebire pe De Gubernatis, care în „Voci latine” se declară contra politicii magiare și care „este membru corespondent al academiei magiare și a scris o carte despre literatura magiară, subvenționat din partea magiarilor”. În fine propoacă guvernul să ia măsuri, ca scirile aceste nefavorabile, să fie contrabalansate în diaristica din străinătate, spre eare scop se caute legături, bărbați apți pentru acésta și să nu crăte jertfe.

Adecă guvernul se corupă cu jertfe materiale, cu bani, diaristica streină, cu bani din fondul de dispozițiune. Cerce, se vedem la ce rezultat va ajunge.

De astădată vom numai atâtea să reflectăm, anume cu privire la văerarea lui „Egyetértés” că tinerii magiari vor fi persecutați în Germania, că la acésta nu numai românii și cestiunea română e cauza, ci purtarea necalificabilă, vătămătoare a magiarilor față de germani și față de cultura germană.

Sau döră nu cetim adeseori prin foile magiare espectorățiuni la adresa germanilor, în care poporul puternic și cultural german este luat în bătaie de joc, satirizat, tractat ca un popor inferior poporului magiar? Și aceste nu în foi de a două mână, ci în foi de frunte din capitală. Szaboleska Mihály a bajocorit în „Nemzet” pe studenții universitari germani și și-a și primit răspunsul potrivit. Fructele unei astfel de purtări îngâmfațe resar, magiarii le caută și étă le află. — Cine cum samănă, așa și seceră.

Revista politică.

„Bud. Corr.” anunță din Ischl: Ministrul de interne Hieronymi a sosit aici pentru mai multe zile. Majestatea Sa îl va primi în audiență privată. Foile magiare cred, că în audiență avută la M. S. Hieronymi va raporta despre călătoria sa prin Ardel.

Se dice, că va propune totodată pe baronul Josica Șamu de secretariu de stat și câteva persoane pentru um-

plerea unor locuri vacante de comiți supremi. Acestea-s succesele călătoriei prin Ardel.

* * *

După ce ministrii magiari au fost primiți cu atâtea alaiu de poloni cu ocaziunea vizitei espozității, magiarii încoragându-se au mers mai mulți să cerceteze espozitia. Telegramele so-site dau astfel de amănunte: La primirea oșpeților magiari în edificiul espozității s'au întonat în mod și mai marcant raporturile de amicitie între poloni și unguri. Membrul camerei magnaților, contele Stanislaw Badeni le adresă o vorbire de primire, în care întonă comunitatea de interese, care există de trei secole între ambele națiuni și cari formeză basa simpatiilor reciproce. Consilierul Csandici răspunde că ungurii n'au venit numai pentru a-și manifesta iubirea lor frățească, ci ca să lege și aici legături mai strinse pentru viitor. Oșpeții vizitară apoi espozitia, fiind în toate părțile salutați cu ovațiuni.

* * *

Ministrul de culte rusesc are de gând, ca în conștelegere cu cel de interne să sisteze toate școlile evreesce și în locul lor să înființeze școle de stat, în cari instrucțiunea din religie și din limba hebraică să fie predată de învățători denumiți din partea statului. Nouele școle vor fi puse sub inspecțiunea și supraveghierea unei severe comisii de control, din motivul, că statul e de credință, că în școlile evreesce actuale dar mai ales în seminariile private se propagă spirit revoluționar.

* * *

Diarul german „Kölnische Zeitung” publică în numărul seu dela 10 l. c. un articol remarcabil datat din Pesta, despre cestiunea română. În introducerea protesteză contra neconținutului și regulatelor suspușionări din partea magiaro-jidanului „Pester Lloyd”, că toate diarele, cari nu tracteză cestiunea română pe gustul șovinștilor magiari, ar fi mituite cu bani

FOIȚA

Viața lui H. Schliemann.*)

(1822—1890).

Modul cum Schliemann a purces la săpările și cercetările sale archeologice stă în strînsă legătură cu însăși viața sa. Fazele dezvoltării sale merită deci mai multă atențiune, decât ale multor altor erudiți.

Își trage originea dintr-o familie de preot din Mecklenburg, cărei împrejurări se atribuie unele însușiri caracteristice firei sale: idealismul integru, din care a isvorit setea sa după cultură și știință, care făceau de prisos ori ce faptă de odihnă și voința constantă, cu care își urmă scopul ce-l conducea la sublim. Inzestrat cu astfel de însușiri, fantasia sa invențioasă află mijlocele

trebuincioase, pentru a delătura piedecile, de s'ar fi arătat ele într-o formă ori cât de varie. Deci firei sale are să-i mulțămescă, înainte de toate, că a ajuns cu timpul: un bărbat prea erudit și vestit, despre care cei mai depărtați nu se pot exprima cu deplină cunoștință.

Entuziasmul și prevederea înțeleaptă emulând întrînsul.

În amestecul fără păreche a acestor calități estraordinare zace secretul succeselor lui Schl. Credința sa neclintită în adevărul necontestabil, cuprins în descrierile homerice a dat naștere descoperirilor lui celor mai renumite. Desnodarea fericită a referințelor sale comerciale și punctualitatea, cu care publică câte un op despre fiecare întreprindere a sa, măriă succesele. De altcum acésta era pe acele timpuri o aparițiune destul de rară, deorece și pe timpul nostru aproape fiecare obicinușe a-și aduna materialul necesar și numai după aceea dispune publicarea lui, din care cauză lumea este nesățiată trebuie să fie în îndelungată așteptare. Apariția neasceptată a materialului studiat de Schl. resuna de pe buzele tuturor și a devenit dominant pe întreg terenul archeologiei.

Autobiografia lui Schl. publicată în cel mai voluminos op al seu, în „Ilios”, ofere biografului punctele principale pentru descrierea vieții și activității acestui bărbat.

Henrich Schliemann s'a născut la 6 Ianuarie 1822, în comuna Neß-Buckow, din Mecklenburg. A fos fiu de preot. Părinții lui deja în anul următor după născerea lui Henrik se mutară în comuna Ankershagen. Aci își petrecu micul baiat cei 8 ani următori, în cari și-a câștigat primele impresiuni decisive asupra întregii sale vieți. „Seorniseră vestea, dicea Schl., că în casa noastră din grădină ar umbla spiritul antecesorului tatălui meu. Numai decât îndărăptul grădinei noastre se estindea un loc, care se numia „Tața de argint”, din care, conform credinței generale, s'a obicnuit a apărea pe la meșul nopții o femeie cu tață de argint. Chiar era în sat și o movilă mică, încunjurată de șanțuri, de sigur vre-o gropă din perioada păgână de odinioară, și și un așa numit „Hünengrab”, în care, după cum se povestea un anumit cavaler bătăran și-ar fi îngropat baiatul în lăgân de aur.” Lucrul de căpetenie a fost cetatea veche, în care odinioară a residat bătăranul cavaler Henning de Holstein. Se povestese, că

acest cavaler afurisit, ar fi năvălit ôrecând-va asupra principelui de Mecklenburg din apropiatul Wartenberg, dar cutezanța sa nu numai că nu i-a succés, ci după aceea l'a despoiat chiar și de cetățuia sa. Ômenii arătau acolo chiar și un turn gros, lângă care și-ar fi ascuns cavalerul toate tesaurile sale, când a trebuit să abdică și de ultimele speranțe ale scăpării. Pe murul cetățuiei se vedea încă relieful lui Henning Braudenkir, er' în cimiteriu mormântul, din care și după vécuri se scotea la ivelă piciorul stâng al cavalerului, astrucat în ciorapi de mătășă. Gro-pașii și elisierul întăreau cu jurământ adevăritatea acestor istorioare, er' copilul naiv credea tot ce auzea.

Mai istorisese Schl. că deja tatăl-seu i-ar fi zăgrăvit de repețite ori nimicirea cetăților Herculani și Pompei asemenea cu colorii vii și istoria cum a decurs resbelul troian, ba că ar fi primit pe Crăciunul din a. 1829 o anumită istorie universală, din care Troia ardețore cu giganticii sei muri, pörta Skăică, Aeneos cel pribegit, care duce pe tatăl seu Anchises pe umeri și pe Ascanius cel mititel de mână, a influințat deosebit asupra sa și a deșteptat în sine dorul de a cerceta și vedea ôre cândva acea regiune și

* După prof. Dr. K. Schuchardt, archeolog de profesiune, care a primit nobila însărcinare de a prelucra rezultatele științifice la cari a ajuns Schl în urma săpăturilor sale, în mod obiectiv și potrivit pentru a pute fi răspândite în toate părțile publicului cettătoriu.

de ai Ligei. Apoi diarul renan vorbesce între altele astfel despre cauzele controverselor dintre magiari și români:

La anul 1848 a erupt în renumita adunare dela Blășiu, cu putere elementară, conștiința națională a românilor, cari secol de ani au fost lipsiți de drepturi politice, și de atunci cel dintâi articol de credință politic al lor este egala îndreptățire națională. Absolutismul austriac, care în anii 1850 curmă cu toate libertățile, lasă pe lângă toate tendințele sale de germanizare, neatins principiul de egală îndreptățire națională. Autonomia provincială, de care s'a bucurat marele principat al Ardélului, prin anii 1860, susținut foarte strict, din principiu și din prăcsă, egala îndreptățire a celor trei limbi ale țării, magiară, germană și română, și nici odată n'au trăit românii timpuri mai bune ca atunci.

Reintroducerea stărilor publice de atunci, cari s'au delăturat prin pactul dela 1867, și a căror încetare, a pus baza hegemoniei magiare prin recunoșterea uniunii publicată în mod volnic la 1848 în dieta dela Clușiu, și care însă din partea românilor nici odată n'a fost recunoscută, este ținta tuturor politicilor români și formeză conținutul programului național dela 1881. Magiarismul din contră ține unitatea teritoriului ungar — se înțelege, ruptă prin independența Croației — și valabilitatea nemărginită a limbei statului magiar, ca inviolabile, și nu voescă să recunoască în țară lângă sine nici o individualitate națională.

Legea de naționalități dela 1868, o împlinire foarte defectuoasă a promisiunilor date locuitorilor nemagiari ai țării în decursul luptelor pentru restituiră dreptului public ungar, este în ochii acestora „minimul”, de ce au ei lipsă pentru susținerea existenței lor naționale; după părerea magiarilor celor mai moderați, „macsimul”, cel pôte oferi statul național magiar cetățenilor sei de „limbi străine”; după convingerea șovinistilor ultranaționali ai rasei domnitoare, o pedecă de căpetenie pentru contopirea tuturor nemagiarelor, la care tind ei, sau mai bine zis, o pedecă de căpetenie pentru nimicirea naționalităților germane, slovace, sârbesci și române, care tendință de nimicire lung timp s'a ținut în ascuns, acum însă e declarată pe față.

Era tiszaistă de cinci-spredece ani a urmărit în continu acest scop, și adecă de-o parte prin legi, cari în mare parte paralisau conținutul legii de naționalități, de altă parte printr-o formă de administrare, care violă, cu scop vădit, dispozițiunile legii de naționalitate și prin aceea sgudui foarte tare credința populațiunei în sânțenia legilor.

Inversunarea din cauza acesta se manifestă în modul cel mai vehement din partea celor trei milioane de români; s'a manifestat însă de repetite ori și din partea slovacilor și sârbilor și chiar și opozițiunea parlamentară, făcută din partea sașilor ardeleni, față cu politica volnică națională a lui Tisza.

Primirea, ce i-s'a făcut ministrului Hieronymi în Ardél, din partea românilor, dovedesce în mod evident, că cu promisiuni și cu mijloce paliative nu se pôte ajunge la nici o liniștire a spiritelor agitate. Schimbarea legii electorale din Ardél ar fi un pas de prevenire, dar nici pe departe îndestulitor. Numai ținerea strictă în vigore a legii de naționalități, din partea guvernului, și o prăcsă de administrare în toate privințele dreptă, care va înceta să vneze după magiarizare, este în stare să îmbunătățească raporturile românilor și ale celorlalte popore ale Ungariei, cu puterea statului și cu magiarismul. Însă din partea magiarilor se cugetă numai la validitatea prin mijloce volnice a ideii de stat magiar.

Noutăți.

Dela cursul de limba magiară din Sepsi-Sângeorgiu. Cu privire la scriile tendențioase din zărele magiare despre nesupunerea învățătorilor nostri, cari au fost la cursul de limba magiară în Sepsi-Sân-Georgiu, la un nou examen de calificățiune din limba magiară, precum suntem informați lucrul stă astfel: Învățătorii, cari au fost la acest curs și cari au diplome de calificățiune din limba magiară, subscrise de comisariul guvernial, au făcut întrebare la Preaven consist. archid. gr. or., că au să se supună la un nou examen de calificățiune precum li se cere ori ba? La acesta întrebare Preavenabilul Consistoriu archidiecean a decis, că deorece învățătorii respectivi au calificățiunea recerută din limba magiară, n'au să se mai supună la alt examen de calificățiune.

Ferestrele episcopului Pavel. Sub acest titlu „Nemzeti Ujság” scrie, că tribunalul din Oradea-mare a pornit cercetare în contra făptuitorilor, care au pus la cale demonstrațiile de astă-vară. Actul de acuză e gata și îndată-ce se va ridica la valoare de drept se va determina ziua pertractării finale.

Proces. În procesul „Foii Poporului” pertractat Marfi înaintea curții cu jurați din Cluj, dl G. Moldovan a fost osândit cu unanimitatea voturilor la o lună temniță ordinară și 47 fl. cheltueli. Dl Marschall a fost achitat. Din cauțiunea „Foii Poporului” se detrag 300 fl.

Diaristic. Foile din Budapesta și apoi cele din provincie au adus o scire că diarul „Dreptatea” va înceta cu finea acestui an.

„Dreptatea” scrie în privința acesta următoarele:

E imposibil a registra în toate minciunile ce-și dau rătă prin presa speculanților. Câte una însă trebuie să o înregistrăm. Fițiica de aici a guvernului a scornit cea mai nouă minciună a presei magiare. În numărul seu de Sâmbătă a adus fără dör și fără pôte scirea că — „Dreptatea” va înceta cu 1 Ianuariu. Ați minciuna percurge toate zărele magiare și e primită cu mare satisfacțiă și vedită plăcere. Desartă plăcere și trisă sinamăgire. Tot ce e drept este, că cu 1 Ianuariu „Dreptatea” va intra în al II-lea an al vieții sale.

Cununie. Ați la 10 ore a. m. s'a celebrat în biserica noastră din Sibiu-cetate actul cununiei între princessa domnișora Maria Bibescu și dl Nicolae Iulian, propr. în Bucuresci.

Inscrierile la pedagogia din Caransebeș. În „F. D.” cetim, că înscrierile în anul I al institutului pedagogic diecesan din Caransebeș se fac în zilele de 20, 21 și 22 August a. c. (1, 2 și 3 Septembrie n.); țăre petițiile pentru primire să se trimită până în 15 August st. v. la direcțiunea institutului pedagogic diecesan.

Direcțiune moderată. Diarul slovac „Narodnie Noviny” scrie, că după cum fi s'a dat a înțelege din mai multe părți în sinul guvernului unguresc e pe cale să se formeze o direcțiune mai moderată și că au de gând să prevină cu mai multă bunăvoință naționalitățile.

Nu scim, de unde și-a luat acesta informațiune totă slovacă, dar semnele nu prea arată o astfel de tendință. Păuă va țină actualul sistem, condus de terorismul șovinistic și grandomanie, greu să vor pute schimba lucrurile. Dovadă este vorbirea lui Wekerle, care ăice, că cestiune română nu există, țăre încă există trebuie oprimată. Este acesta semn de direcțiune moderată?

Denumire. Consistoriul eparehial aradan, întrunit în ședința plenară, a denumit pe dl Dr. Ioan Trăilescu, de protopresbiter al tractului Chișineu.

Têrgul dela Recea, care este renumit a fost și în anul acesta cercetat de multă lume. Prețul vitelor s'a urcat încâtva, deore-ce au venit mulți cumpărători. Lipsa de oi e tare simțită.

Vechia reședință episcopescă din Caransebeș. În archiva protopresbiteratului din Caransebeș s'a găsit o interesantă notiță despre trecutul vechi reședinței episcopesci. Documentul este scris cu litere cirile. „Fóia Diecesană” 'l reproduce astfel: „Cunoscință despre bunul național sau al eparchiei Caransebeșului.

1. despre reședința episcopescă. Pe la anul 1816 au venit protosincedul Șacabent ca director în Caransebeș și ședând în reședința episcopescă până la anul

1827, iar atunci ajungând archimandrit s'a mutat în mănăstire; și după aceea au mai ședut muma și soru-sa vre-o 3 ani, apoi murind muma-sa, sora lui s'au mutat la frate-sau iarăș în mănăstirea Misiciului și reședința a rămas golă.

Deci fiind casa acesta cu totul părăsită și în starea cea mai rea, pe la anul 1837 s'au mutat în ea răposata Elena Petroviciu nemeșoana de Rugi și acesta apoi au răpăluit totă casa, grajdul, gardurile, au făcut fântâna și toate cele de lipsă; țăre pe la anul 1837 sau mutat și acesta din căși cu totul și ca să nu fie cășile pustie au băgat răposatul protă Tomici pre o văduvă anume Smăranda se șadă în căși fără de nici o plată, carea mai pe urmă și acesta după trecerea de 2 ani au murit. țăre la anul 1842 viind repositat protă Radac au lăcuit aci până la mórtea sa la anul 1854; țăre dela anul 1856 s'or dat cășile cu chirie apotecariului Galini până astăzi.

2. Plațul cel de móră pe la anul 1810—12 l-a cumpărat neguțătorul Nicolae Ostoia dela repositat episcop Șacabent. Și fiind aci móră cu 2 ciuturi, au stricat-o pe aceea și au zidit alta pre acel loc cu 2 roți după cum acuma se află. Acest neguțătorul murind, s'a măritat soția sa după un Fenrich anume Liuba, și a rămas móră sub stăpânirea ofițurului acestuia. Nu mult după acesta și după mórtea episcopului Șagabent se arată lucrul acesta la metropolitul Stratiuroviciu, că s'au vândut ăsa móră cu nedreptul, pentru că este un bun al nației și purtându-se proces au eșit rezultat afară, că ăsul Fenrich Liuba s'e mai stăpânescă móră 7 ani, ca să pôtă să-și tragă capitalul încât s'au prețuit móră; apoi trecând terminul acela a rămas móră iarăș episcopiei până în ziua de astăzi.

Têrgul de cai pentru miliție. Ministrul comun de resboiu face cunoscut, că pentru cumpărarea de cai pe sema miliției se rënduesc în Ardél următoarele tērguri: la Dees 10 Sept. la Ghiriș 12 Sept. la Murēș-Oșorheiu 14 Sept. la Zabola (comit. Treiscane) 16 Sept. la Cohalm 18 Sept. la Sepsi-Sângeorgiu 20 Sept. Brașov 22 Sept. Sibiu 24 Sept. Caii se fie dela 4—7 ani și să aibă cel puțin 158 cm. înălțime.

Comitetul electoral al partidei liberale din Oradea mare a hotărît să invite pe Kol. Tisza ca în 2 Septembrie se vină în sinul alegătorilor, unde 'și va face darea de semă.

Comiți supremi. Scirile din Budapesta anunță, că în corpul comiților-supremi se vor face unele schimbări: Deputatul Arpad Mikó va fi numit comite-suprem al comitatului Odorheiu; comitele suprem al comitatului Eisenburg, Coloman Radó, se va retrage și în locul lui va fi numit secretarul de stat în ministerul de comerț, Eduard Reissig.

ceea-ce a mai rămas din mărirea ei străbună. Deorece tovarășii sei de joc s'e însuflețiau prea puțin de așa ceva, el s'a aliat cu o colegă a sa, care' avea în acesta materie mai multă afinitate spirituală cu el. Mina Meinke a fost acesta, pe care după-cum însuși s'e spune, s'a decis să o ia mai târziu de soție și astfel împreună s'e desgrope ruinele Troei.

Copilul de abia împlinise anul al 9-lea și muri muma-sa, lăsând în urma sa 7 copii a căror creștere era destul de anevoioasă. Pe Henrik îl luă la sine unchiul său, predicatorul din Kalkhorst, la care în decursul unui an primi o instrucțiune deosebită dela un candidat de preoție. Deja la Crăciunul anului 1832 surprinse pe tată-său cu o compoziție latină, care conținea evenimentele principale ale resboiului troian. Nu peste mult intră în terția gimnasial din Neustrelitz. Dar triste referințe familiare, l'au constrins să abdică de cariera științifică. Deja preste trei luni trebui să schimbe gimnasiul în școlă reală. Terminându-o acesta în primăvara anului 1836, așa dar în etate de 14 ani, a intrat ca învățăcel într-o băcănie mică din opidul Fürstenberg. Într-o sa ocupațiune de aci se mărginea în a vinde hirinci

unt, rachiu de crumpene, lapte, sare, cafea, zachar, oleiu, lumini de se u etc. etc. [măcina crumpene pentru fabricarea de spirt, mătura prăvălia și isprăvea și alte nimicuri de felul acesta. De dimineața până se țăre trebuia să șadă în prăvălie, și astfel nu-i prisosia nici chiar o țăre pentru cultivarea sa spirituală. Schl. amintesce din aceste vremi un eveniment caracteristic. Odată într-o sēră a venit la dēnsul în prăvălie o calfă de morariu, care fiind odinoră favorizat de împregiurări fericite cercetase gimnasiul, dar mai târziu ajunsese sērăc. Pe atunci însă se dedicase cu totul beției. Cu toate acestea nu uitase cele învățate țăre când-va din Homeros: „În acea sāră, ăice Schl., am recitat cel puțin 100 versuri de ale marelui poet, și încă declamându-le cu în suflețire. Deși n'am înțeles nici o buche, totuși limba melodică a esercitat asupra-mi o astfel de influință, încât am plāns asupra stării mele nefericite. L'am rugat se repeteze de 3 ori divinele versuri și i-am plătit pentru acesta 3 pāhare de rachiu; am jertfit dentru acesta bucuros cei căți-va fileri cari pe atunci formau într-o mea avere. Din acel moment în continuu rugam pe bunul Dđeu ca să-mi dăruiască din îndurarea sa nemărginită și mie

fericirea de a pute învăța țărecând-va limba grecescă”.

6 1/2 ani s'a năcăjit Schl. în atari suferințe. Într-o ăi s'a năcăjit atât de mult cu ridicarea unor buți, încât a început a scuipa sânge și astfel a fost necesitat să se obțină dela ori-ce muncă mai încordată. Atunci a mers la Hamburg și și-a căutat ocupațiune în nisce prăvălii coloniale. Din cauza pieptului său slăbuț nicăiri n'a putut fi aplicat pe timp mai îndelungat. Din cauza acesta s'a năcăjit atât de mult, încât în fine intră în aplicare ca elev de corăbieriu. Și vându un singur său roculeț, numai să-și pôtă cumpăra un straiu de lână indisponsabil pentru navigațiune și în 28 Nov. 1841 s'e puse pe brigul Borotea, care mergea spre Venezuela. Dar bunul Dđeu nu-i rēnduise o sōrte atât de rea, după-cum și-o închipuise. Naia suferi naufragiu spre malurile Hollandiei. Personalul în decurs de 9 țăre fu aruncat de valuri, până când în fine scăpă pe luntre de pericol. Pe când tovarășii sei de călătorie 'și perdură tot ce aveau, în urma naufragiului, l'i Schl. i-a succēs a-și prinde chiar și lădița în care avea unele mărunțisuri. Acum s'a deșteptat în el credința că i-ar fi rēnduită să rămână în Hollandia și

aci își și întemeia totă fericirea sa de mai târziu.

Lucru firesc, că în anul prim n'a ajuns nici o stare fericită. A mers la Amsterdam, Aci s'a aplicat ca servitoriu de cancelarie în prăvălia colonială a lui T. G. Quien. În acesta calitate trebuia să alerge prin oraș după toate nimicurile, să investeze valōrea cambiilor, să ducă epistolele la postă și să le aducă de acolo. Totala lipsă de ocupațiune spirituală, urmată din cauza acestor strapație continue, a întrebuițat-o spre folosul propriu. S'a nisuit ca prin ombletele sale în sus și în jos, să se cualifice mai departe. Nici odată n'am venit nici nu m'am dus, ăice el, nici chiar când ploua, fără ca să nu am în mână vre-un caet sau carte și să nu învăț ceva; nici odată n'am așteptat la postă fără a nu ceti sau recita vre-o concepțiune”. În modul acesta a învățat în 1/2 an limba engleză, țăre în 1/2 cea franceză. La acel timp din puțină sa plată de 800 franci fu în stare a întrebuița jumătate spre acoperirea lipselor sale spirituale.

(Va urma).

Bancruta Greciei. Corespondentul lui „Figaro” din Berlin, anunță că negocierii s-au început între cabinetele din Berlin, Paris și Londra, în vederea unei acțiuni diplomatice comune, care ar supraveghea interesele creditorilor streini ai Greciei. Aceste negocieri ar viza escluderea valorilor grecesci dela bursele europene, rechemarea reprezentanților puterilor străine din Athena și chiar o demonstrație navală generală.

Calul „Kossuth”. Cetim în Budapesta Hirlap, că contele Nicolau Eszterházy, care până acum seceră succese la cursele de cai cu calul său numit „Spirifankerl”, acum a schimbat numele calului în „Kossuth”.

Recoltă. Intre Olt și Târnave recolta grâului a fost escelentă, afară de unele ținuturi, pe unde a ajuns în mai multe rinduri grindina, care a nimicit totul. Cucuruzele, în urma ploilor s-au îndreptat mult și promit o recoltă bună. De asemenea și pe „Tera Oltului” spicosele de toamnă au dat o recoltă bună.

Fundațiunea Bibescu. Se știe din Paris, că prințul Alecsandru Bibescu, care petrece în capitala franceză, a fost ales președinte al societății limbistice franceze. Drept mulțumire pentru această distincțiune, prințul după cum însuși spune într-o scrisoare publicată în „Le Temps” a depus 10,000 fr. pentru o fundațiune, din ale cărei venituri se scrie premii pentru opuri filologice, gramatice, dicționare etc. cari tractează în genere despre filologia română, sau în special despre limba română. La concurs vor fi considerate numai opurile scrise în limba franceză, română sau latină.

Un om bogat mort de fîme. În zilele aceste a murit în Ursping cersitorul Iosif Goldberg. Medicul a constatat că acel om a murit de fîme. Când înșe au vizitat patul sen, au găsit la el 50,000 marce tot în bancnote de câte 1000 de marce. Acesta nu-i primul și singurul cas. Mare și puternică poate fi la câte un om sgârzenia și lăcomia de bani.

Din escursiune.

Rotbav, în August.

(Jidanii în „Tara-Oltului”. — Desființarea comitatului. — Invățătorii nostri. — Studenții din Brașov).

Când m'am așezat în trenul, ce percurge linia Sibiu—Făgăraș, în o frumôsă diminută din zilele trecute, și admiram privelisea incântătoare, ce se deschide ochilor în „Tara-Oltului” până pe vârful munților Făgărașului, mi venia să binecuvintez pre cel-ce mai întâiu a născocit ideea construirii acestei linii ferate.

Curând însă gânduri negre mi-a cuprins sufletul și sub impresia lor scriu și aceste rânduri, deosece m'am convins, că prorocia fișpanului dela Făgăraș pare a se împlini: ideea de stat magiar se întărește prin această linie.

Și această idee personificată se arată în fii lui Israel, care au inundat „Tara-Oltului” și despoe pe bietul țeran oltan prin tot soiul de șarlatanerii.

Chiar în cupeu părea că mă aflu în mijlocul Palestinei. La o stație vecină cupeul se umplu deodată de ovrei „prospeți” sosiți din părțile Galileiei. Cum se suiră în tren, primul lucru a a fost să-și facă rugăciunea de mulțumire, că se află pe pământul Canaanului. Rugăciunea dură o oră și jumătate. Mai mult curios am petrecut cu ochii toate mișcările acestor oameni, cari fără pic de genă își exerciau cultul, făcând din „vagon” o adevărată sinagogă. Efectul curiosității a fost drept o strașnică durere de cap, dar totdeodată și o admirațiune pentru acești oameni, care nu se genază sub nici o impregiurare a-și exercita ceea-ce au ei mai scump, chiar și în butul de a fi huiduiți. O astfel de tărie este cu drept cuvânt de invidiat și mulți pot învăța dela ei, cum să-și păstreze și să respecte convingerile religioase.

Și fiindcă e vorba de ovrei, să gătim cu ei: Fața Făgărașului s'a schimbat mult. Fiermele ovreesi se înmulțesc și prin piță furnică cu mare îngâmfare acești fii ai lui Israel, partea cea mai mare „omeni prospeți” cu chice lungi de păr și anterie smălțuite, veniți să facă „gescheft”-uri nouă, se înțelege tot pe spinarea bietului țeran român, care s'erăcesce pe și ce merge.

Tot spre scopul întăririi ideii de stat magiar și ca o distracție pentru fii lui Israel a colindat prin părțile „Terei-Oltului” și o trupă de „diletanți”, cari în patriotismul lor inflăcărât improvisau, în limba germână și „cupleturi” de ocazie. Pentru curiozitate reproduc, după o hârtiuță, care din întâmplare mi pică în mână următoarea compoziție tectual specifică:

„Um unsere Heimat ist ein grosser Streit
[Hei diri-di-da]

„Doch wie dumm sind Heut' die Leut'
„Ob wir Ungarn oder Kienesen sein,
„Unser Heimats Ort bleibt Grosswardein”.

De astfelu de distracții se învrednicesc toți patrioții, cărora la inimă le-a stat și le stă, ca prin linia ferată să întărească ideea statului magiar.

Personificată se mai manifestă această idee și prin droia de copii descultți și cari de cari mai slăbănogi, cari se află pe la cantone. Numai cât această parte e foarte slăbănogă, copii încep să vorbescă între ei românește; — și pentru-ca statul se nu-și părădă din putere e vorba să se întemezeze mai multe școli de stat și să se înmulțescă colonisările la Cărtisora. Ce sorte vor ave acele colonisări, vom vedea, de vom trăi. Una însă e constat, că și colonisările, ce s'au făcut pe acolo în trecut, au rămas fără rezultatul dorit. Sunt familii cu „polecră” neosă magiară, dar o vorbă nu poți auzi din gura lor în limba arpadenă.

Să sperăm, că și în viitoru tot astfelu va fi!

O vorbă mare circulă prin Făgăraș: Să dispută esistența pe viitoru a comitatului Făgăraș. Acest comitat cu 97% români se întinde dela Porumbac (învecinat cu Avrighil) și cuprinde totă țera oltului, înghite Branul și Zernescii și are tribunalul în Brașov, ȋr centrul în Făgăraș. Omenilor din Porumbac d. e. le trebuie să-și mănânce câte 4 zile pentru o pertractare la tribunalul din Brașov. Planul de desființare este: o parte se se alătură la Sibiu, alta la Târnava-mare și alta la Brașov. Nu însă resone de a înlesni daraverile ȋilnice ale omenilor sunt, care să determine desființarea acestui comitat, ci „resone de politică mai înaltă”. Făgărașul a devenit și un centru românesc, care se afirmă din când în când, deși raportă numai „succese morale” în adunările comitatense. Poporațiunea vine mai des în atingere cu „conducătorii” cari de altcum în prezent dispută posesiunea „mărului de certy”, și astfelu din partea Făgărașului poate veni mare primejdie peste stat. Fișpanul Bausnern de altfelu, care a făcut înaltă politică cu Bismarck, va sci în înalta sa ființă și înțelepciune să aflu o soluțiune cuvenită acestei cestiuni de însemnătate cardinală.

În escursiunea această m'am întâlnit și cu cete de învățatori de ai nostri, venind dela cursul de limba magiară dela Seps-Sângeorgiu. Acești apostoli ai culturii noastre naționale, care cresc și cultivă mlădițele tinere cu îngrijirea părintească, după 8—10 luni de muncă grea în școală, s'au văduț necesități, în urma cerințelor exagerate, să alerge la învățarea limbei magiare. Cursurile de limba magiară s'au rënduit în anul acesta în centre mai mult șovinistice și oameni li s'au rënduit anume, care să le predea limba magiară învățătorilor nostri.

Învățătorii dela cursul din Seps-Sângeorgiu s'au reintors foarte desiluso-

nați și amărâți în sufletele lor, atât pentru primirea rea și neurbunitatea, de care au fost împărțâși, cât și mai vortos de intențiunile jomnice, ce le aveau conducătorii cursului. Acestor intențiuni s'a dat expresiune prin imprevjurarea, că învățătorii n'au fost chemăți să-și câștige numai cunoscințe, ci să fie ore cum dresați spre a demonstra stăpânitorilor și lunei, cât de bine le a succes conducătorilor a sădi în ei „sentimentul patriotic” și astfelu a întări ideea statului magiar. Lor nu le era permis să vorbescă între ei românește și doi învățatori, cari au îndrăsnit să se folosescă de limba lor dulce au fost așa ȋicând escortați. Săsesce și unguresce le era permis să cânte, nu însă și românește. Conducătorii au cerat să-și silască a concerta chiar unguresce cântece, care nu sunt potrivite. Și pentru-că ei, vădend volnicia, ce se eserciază și că nu li-se stimază adevăratele și loialele lor sentimente, s'au opus acestui curent îndrăsnit, s'a început o adevărată inchiștiune, care însă n'a dus la nici un scop, cu toate că între cei vre-o 85 de învățatori români s'au aflat și 2 oi rătăcite, care prin suspiciuni și acuse au cerat să-și câștige „grația” conducătorilor, cari au cautat să însceneze astfel de lucruri nepotrivite la un curs, care a avut cu totul altă mențiune. Tractarea rea în cuartire (numai două au avut, ca în staule), în mâncare și în societate, denunțările și suspiciunile, pășirea fără tact a conducătorilor acestui curs, a dat ansă învățătorilor să se depărteze fără a se supune ordinilor volnice ale conducătorilor cursului și unui examen formal. De altfelu aproape toți învățătorii posed diploma, pebasa căreia pot funcționa și un alt examen n'ar fi avut de scop decât a trage la îndoială capabilitatea inspectorului și respective a autorității, care le-a subscris diploma, care li cualifică apți și pentru limba magiară, — sau apoi a-i sterge din rindurile învățătorilor.

Se poate, că această se dea ansă autorităților mai înalte ale statului să ridice gona asupra acestor învățatori, cari au arătat destulă bună-voință, dar cari prin netactul conducătorilor cursului au fost necesitați să facă ceea-ce au făcut. Vina este a acelor conducători, cari nu și-au cunoscut chemarea, ci au umblat după visuri deșerte. Tocmai cetesc, că presa magiară a și început a iscodi fel de svonuri, care însă sunt cu totul lipsite de basă adevărată.

După atâtea espuneri deprimătoare am a înregistra și un lucru de bucurie. Studenții nostri din Brașov, bravi în toate acțiunile și iscusiti în purtarea socială au lăsat și de astă dată impresiunea cea mai măgulitoare prin „Tera Oltului”. Acești studenți concertaseră în Făgăraș (7—8 înși), apoi în Seliște cu un rezultat admirabil. De astă dată fură invitați anume ca să asiste și să ia pörte activă la celebrarea unei cununii în Voila. Au fost 6 înși sub conducerea d-lui Purecel, cari au executat cântările bisericesci. Și le-au executat cu atăta precisiune, tărie și variațiune, încât fie-care român a putut fi mândru de prestațiunile lor. S'a dovedit, că studenții nostri din Brașov pe lângă alte cântece „de lume” nu sunt de loc streini de cele bisericesci. După-cum am informațiune, fie-care clasă și are corul ei separat și apoi toate compun un cor general. Judecând după puterea celor șase domni, cari s'au distins de astădată, corul studenților din Brașov stă pe un nivel foarte înalt, onore conducătorului și respective profesorului de musică.

—br.—

Convocare.

Onorații membri ai comitetului central al reuniunii învățătorilor români gr.-or. din districtul Devei, sunt în

vitati la ședința ordinară a II-a ce se va ține Sâmbătă, în 6/18 August 1894 la 8 ore a. m. în sala școlei noastre din opidul Deva.

Obiectele sunt:

1. Defigerea locului pentru ȋinerea adunării generale.
2. Compunerea programei pentru adunarea generală.
3. Raportul presidial despre executarea concluser comitetului și a adunării generale precum și raportul cassarului și al bibliotecarului.
4. Compunerea raportului general despre activitatea comitetului central, către adunarea generală.
5. Propuneri etc.

Hațeg, la 4 August 1894.

Nicolae Sanzian,
președinte.

Din pulbic. *)

Dare de semy și mulțumită publică.

La concertul teologilor români din Sibiu, dat în Seliște, în sera de 29 Iunie st. v. 1894 în sala cea mare a școlei de acolo, — au încurs următoarele suprasolviri:

Dela dl Bărză 1 fl., dl Comșa 1 fl., dl Mallmer 50 cr., dl Acelenescu (Galeș) 1 fl., dl Rusu-Șirianul 50 cr., Dr. Grecu 50 cr., Tata 1 fl. 50 cr., Lazar Marcu (Armeni) 3 fl., Aureliu Decei (Sibi) 1 fl., Cosma (Vale) 1 fl., Dna Neaga 50 cr., Sublocotenent Biers 50 cr., Dr. Calefariu 50 cr., Dr. Maier 1 fl., Oprea Steflea 50 cr., Milea Valeriu 50 cr., V. Onițiu, prof. 50 cr., D. Roman 2 fl., N. N. 10 cr., Nicu Cinculesca 20 cr., Ión Rechișan 50 cr., Covrinea 20 cr., Decei (Orlat) 50 cr., N. Roman 1 fl., Ión Banciu 50 cr., Amos László 50 cr., Pachiolea 50 cr., Truța 50 cr., V. Aldea 50 cr., Ștrompea 20 cr., Cișmaș 50 cr., Dr. Prunaș 1 fl. 50 cr., Valter 50 cr., Priscila 50 cr.

Pentru cari maritimose suprasolviri cu plăcere aduc mulțumită pe calea această.

Sibiu, 10 Iuliu, 1894.

În numele societății concertante
Ilarie Chendi,
președ.

Diverse.

Solgăbirăul (subprefectul) fanatic.

Este sciut, cât de mult urșe ungurii timpul absolutismului, ce a urmat după 1848—9, când erau și ei egal tractați cu celelalte popore. Nimeni însă dintre unguri nu urea atât de mult acest timp, ca solgăbirăul din X. Când se restitui ȋrăși constituția ungară și el fu ales de solgăbirău, el notifică această prefectului prin o scriptă oficiôsă nr. 265.

Prefectul mirat îl cită la prefectură și-l întrebă cum de primulul său act oficiôs îi dă nr. 265, în loc să începă cu nr. 1.

— Așa, dle prefect, esplică solgăbirăul că eu până la revoluțiunea din 1848 am fost tot solgăbirău, precum sciți. Când a erupt revoluția nru curent în protocolul meu oficiôs a fost 264. Protocolul acesta l'am ȋinut ascuns și acum am continuat cu nr. 265 deorece pentru mine timpul absolutismului nu a esistat.

Din „Rândunica” (Anecdote).

*) Pentru cele publicate în rubrica această redacțiunea nu e responsabilă.

Loterie.

Miercuri, în 15 August n. 1894.

Brünn: 7 9 40 64 51

Dr. I. T. Mera

medic român

în Karlsbad, Marktplatz „Tempel”.

